

ข้อท้วงติงในลานธรรม

เข้าไปอ่านมาแล้วครับ

เกิดคำถามครับ ช่วงแรกยกพุทธพจน์มา แต่พอช่วงจิตตานุปัสสนา กลับกลายเป็นการปฏิบัติของคุณศกวรรณเอง และที่สำคัญคือ จิตตานุปัสสนาไม่ใช่การดูความคิด แต่ถูกระบุว่าเป็นการดูความคิด?

และเท่าที่สัมผัส คุณศกวรรณเองกลับเต็มไปด้วยความคิดมากมาย

เสนอให้ตรวจสอบกับพุทธพจน์ให้ดีด้วยครับ

คำตอบ

“จิตตานุปัสสนามีใช่การดูความคิดแล้ว มันคือการทำอะไร อย่างแน่นอน กรุณาอย่าบอกให้อ่างพุทธพจน์ คนร้อยคนพันคนหมื่นคน หากรู้จักเปิดพระไตรปิฎกให้ถูกเล่มและถูกหน้าแล้ว ก็สามารถพูดเรื่องสติปัญญาและจิตตานุปัสสนาสติปัญญาได้เหมือนกันหมด เพราะหมายถึงการคัดลอกพุทธพจน์ออกมา คงจะรู้มากกว่าคนที่ไม่ได้อ่านพุทธพจน์เลย ก็เท่านั้นเอง พุทธพจน์นั้นเป็นเพียงแผนที่บอกทางให้คนนำมาปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง

ฉะนั้น ดิฉันขอถามว่า เมื่อท่านผู้ถามนำเรื่องจิตตานุปัสสนามาปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว ประสบการณ์ในทางธรรมจริง ๆ ของท่านเองเป็นอย่างไร กรุณาชี้แจงให้ผู้อ่านอย่างชัดเจนได้หรือไม่ คำว่า จิต หมายถึงอะไร การเห็นจิตในจิต นั้นหมายถึงอะไร ต้องทำอย่างไร อะไรคือตัวเห็น และอะไรคือตัวถูกเห็น

ขอความกรุณาใช้คำพูดของคนร่วมยุคสมัยที่สามารถเข้าใจกันง่าย ๆ เพราะปัญหาใหญ่ยิ่งในยุคนี้คือ คนหนุ่มสาวไม่สามารถเข้าใจคำศัพท์ที่ฟังเข้าใจยากในพระไตรปิฎกได้อีกแล้ว ฉะนั้นการบอกให้อ่างพุทธพจน์จึงไม่ใช่คำตอบที่ตอบปัญหาจริง ๆ เลย ไม่ได้ช่วยให้คนเข้าใจเรื่องจิตตานุปัสสนาเลย

การที่ดิฉันพูดสอนจากประสบการณ์ของตนเองนั้น คือ สิ่งที่ถูกต้องแล้ว เหมือนอ่านแผนที่ (คำสอนของพระพุทธเจ้า) เสร็จ

แล้ว ก็เริ่มออกเดินทางทันที เพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทาง การอ่านแผนที่และการเดินทางที่แท้จริงนั้น เป็นสองปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เหมือนรื้อหนทางไปภูกระดึงเพราะอ่านแผนที่ แต่ไม่เคยออกจากบ้านขึ้นรถเดินป่าไปภูกระดึงเลย ก็ารู้แต่แผนที่เท่านั้น เมื่อคนเดินทางจริง ๆ จนถึงภูกระดึงแล้ว กลับมาบอกคนอ่านแต่แผนที่ว่า นี่เป็นทางลัดไปภูกระดึงนะ คนอ่านแต่แผนที่กลับบอกว่า ไม่ใช่ ไม่ใช่ เพราะตามแผนที่แล้ว ไปทางนั้นไม่ได้ ดูลึ แผนทีบอกให้ไปทางนี้ และพยายามจะชี้ให้คนไปถึงภูกระดึงแล้วมานั่งดูแผนที่ แล้วมันจะแก้ปัญหาอะไรได้ พูดกันคนละเรื่อง จริงหรือไม่

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ที่สอนเรื่องสติปัญญาแล้ โดยใช้คำพูดของตนเอง โดยไม่ต้องอ้างพุทธพจน์มากมายนั้น เป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้ว นี่คือการเด่นและความแตกต่างของครูบาอาจารย์ที่เข้าถึงธรรมอย่างแท้จริง เพราะอ่านแล้วนำมาปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง

หากท่านผู้ถามคำถามอ่านหนังสือของดิฉันอย่างถ่องแท้แล้ว ดิฉันพูดเสมอว่า บอกได้เท่าที่ตนเองรู้เท่านั้น บอกมากกว่านั้นก็ไม่ได้ เพราะไม่รู้จะเอาอะไรมาพูดให้คนฟัง รู้เท่านั้น จึงบอกเท่านั้น เรื่องการอ่านพระไตรปิฎกก็ไม่ได้อ่านมาก อันนี้ได้พูดไว้หมดแล้ว ในหนังสือของดิฉัน

ฉะนั้น จากประสบการณ์การปฏิบัติของดิฉันเอง เรื่องจิตตานุปัสสนาสติปัญญาไม่ได้หมายถึงการกดทับหรือทำลายความคิดให้หายไปอย่างสิ้นเชิง คนกับความคิดไปด้วยกัน แยกไม่ได้ เหมือนตา หู แขนขา เป็นส่วนหนึ่งของร่างกายนี้ ความคิดเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตนี้ที่ต้องมีต้องใช้เหมือนตา หรือ มือ แม้พระพุทธองค์ก็ทรงเต็มไปด้วยความคิดเช่นกัน มิเช่นนั้นแล้ว ท่านจะสอนคนได้อย่างไร คนเราต้องมีความคิดก่อน จึงสามารถพูดอะไรออกมาได้ ความคิดก็คือคำพูดที่อยู่ในหัวของเรานั้นเอง คนที่ไม่มีความคิดเลย คือ คนสมองฝ่อ กับ คนตายเท่านั้น

ฉะนั้น เรื่องจิตตานุปัสสนาสติปัญญา คือ เรื่องการนั่งดูความคิดก่อน เพราะการเห็นความคิดนี้แหละจึงสามารถเห็นความเป็นมายาของความคิด และเห็นกิเลสที่แอบซ่อนมากับความคิด เมื่อเห็นความเป็นมายาแล้ว ต่อจากนั้น จึงรู้จักปล่อยวางความคิดที่เป็นขยะมูลฝอยทั้งหลาย เพื่อตนเองจะได้ไม่ถูกความคิดหลอกเอา เพื่อเป็นอิสระจากความคิด หรือ จิต เมื่อคนปฏิบัติจนสามารถเป็นอิสระจากความคิดหรือจิตได้แล้ว จึงสามารถใช้ความคิดอย่าง

ถูกต้องโดยไม่ถูกความคิดของตนเองหลอกลวงเอา จึงเป็นเรื่อง
ถูกต้องแล้วว่าในหัวของดิฉันเต็มไปด้วยความคิด เพราะจำเป็น
ต้องเอาความคิดนั้นมาเขียนหนังสือให้คนอ่าน สิ่งที่แตกต่างคือ
เมื่อดิฉันคิดเสร็จ เขียนเสร็จแล้ว ก็สามารถปล่อยความคิดได้ทันที
นำใจกลับสู่ฐานของสติได้ทันที ฐานของสติอันคือลมหายใจ หรือ
การเคลื่อนไหวของกาย ไม่เกาะไม่เกี่ยวกับความคิดอีกต่อไป จะ
คิดก็ได้ ไม่คิดก็ได้ ถ้าไม่ต้องเขียนอะไรก็ได้คิด ถ้าเขียนก็ต้อง
คิด เพราะ คิดกับเขียนมันเรื่องเดียวกัน

หวังว่าคงตอบคำถามของท่านได้

ศุภวราณ กรีน

พระไตรปิฎกเป็นเพียงแผนที่ชีวิต

มีสมาชิกเว็บไซต์ลานธรรมท่านหนึ่งได้อ่านหัวข้อเรื่อง จิตตานุ
ปัสสนาสติปัฏฐาน ของดิฉันแล้ว ได้ท้วงติงดิฉันมา

ดิฉันจึงขอถือโอกาสตอบข้อข้องใจเป็นข้อ ๆ ดังนี้

๑) ดิฉันได้พูดไว้แล้วในเรื่องอวดอุตริ...ว่า ดิฉันไม่มีเวลานั่งอ่าน
พระไตรปิฎก ต้องดูแลครอบครัว ความรู้ทางธรรมตามตัวหนังสือ
(สุดตมยปัญญา) นั้นส่วนมากเป็นเรื่องที่อ่านตั้งแต่สมัยเป็นนัก
ศึกษาและก่อนแต่งงาน ในช่วงเขียนใบไม้กำมือเดียวกับคู่มือชีวิต
นั้น หากต้องอ้างถึงพุทธพจน์แล้ว ก็ใช้หนังสือเล่มเดียวคือ พระ
ไตรปิฎกฉบับประชาชนของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกหรือพุทธพจน์คือ แผนที่ชีวิตที่
พระพุทธเจ้าทรงบอกทางให้มนุษย์เดินทางไปพระนิพพานอันเป็น
เป้าหมายปลายทางของชีวิตเท่านั้น พระพุทธพจน์จึงไม่ใช่เป็น
“ตัวสัจธรรมอันสูงสุด หรือ พระนิพพาน” เป็นเพียงตัวหนังสือที่เป็น
สื่อพาคนให้ถึงพระนิพพานเท่านั้น ซึ่งดิฉันเรียกว่า เป็นแผนที่ชีวิต

ในสมัยเป็นนักศึกษา เมื่อดิฉันพอทราบว่าการทำสมาธิคือ
การเดินทางแล้ว ดิฉันจึงวางแผนที่ (อ่านหนังสือธรรมะน้อยลง)
และหลับหูหลับตาทำแต่สมาธิ โดยไม่รู้ด้วยซ้ำว่า กำลังทำ
วิปัสสนาอยู่เพราะความอ่านน้อยนั่นเอง มักคิดว่า คนทำวิปัสสนา
ได้นี้ต้องเก่งกว่าเรามากมาย อย่างเราเนี่ย อยู่ห่างแถว ทำแต่สมาธิ
ไปก่อนก็แล้วกัน แต่นั้นหมายถึงการที่ดิฉันเริ่มออกเดินทางเพื่อ

ต้องการเห็นเป้าหมายปลายทางของชีวิตด้วยตาตนเองแล้ว แน่
นอน ตอนนั้นไม่ทราบเลยว่ากำลังเดินทางอยู่

๒) เมื่อถึงแล้ว จึงกลับมาบอกให้คนเดินไปดูพระนิพพานด้วยตา
ของตนเอง ฉะนั้น ความรู้ทางธรรมที่ดิฉันนำมาแจกจ่ายให้เพื่อน
มนุษย์นั้น จึงไม่ได้เป็นเรื่องการคัดลอกพระพุทธรูปแต่อย่างใด
แต่เป็นผลจากการเห็นเป้าหมายปลายทางของชีวิตแล้ว เหมือนได้
เดินป่าจนถึงภูกระดึงแล้ว เมื่อรู้เช่นนั้น ดิฉันจึงมีอิสระในการบอก
ทางให้คนไปนิพพาน ไม่จำเป็นต้องเกาะแน่นอยู่กับพุทธรูปแต่
อย่างใด เพราะถนนที่เข้าสู่กรุงโรมนั้นย้อมมีหลายสาย ลายมือ
ของแต่ละคนย้อมเขียนแตกต่างกันไป จะให้เหมือนกันหมดนั้น
เป็นไปได้ไม่ได้ ฉะนั้น ถึงแม้ดิฉันจะพูดผิดจากพุทธรูปก็ตาม ไม่ได้
หมายความว่าดิฉันมีความขัดแย้งกับสิ่งที่บันทึกอยู่ในพระไตรปิฎก
เพราะตราใบที่ดิฉันสามารถพูดและสอนเพื่อพาคนให้เห็นพระ
นิพพานได้แล้ว แม้จะใช้คำพูด คำเขียนที่แตกต่างจากพระบรม
ศาสดาก็ตาม นั้นไม่ได้เป็นเรื่องเสียหายแต่อย่างใดเลย เพราะยุค
สมัยเปลี่ยนไปมากแล้ว

๓) เหตุผลใหญ่ข้อหนึ่งที่ทำให้สถาบันพุทธศาสนาสิ้นคลอนถึง
ขนาดจะถอนรากถอนโคนกันอยู่แล้ว คือ เพราะคนยุคสมัยนี้เข้าใจ
พุทธรูปไม่ได้อีกแล้ว หากท่านอาจารย์พุทธทาสไม่ได้แปล
หนังสือสวดมนต์ออกมาแล้ว ดิฉันคงไม่มีวันเดินทางมาถึงจุดนี้ได้
เพราะฟังคำสวดมนต์ไม่รู้เรื่อง แต่พอเข้าใจคำสวดมนต์แปลและ
อ่านหนังสือของท่านแล้ว จึงทราบว่า อุดมคติพระนิพพานนั้นเป็น
เรื่องใกล้ตัวมากกว่าที่คิด คำที่เข้าถึงใจเหล่านั้นแหละที่สร้างแรงบันดาลใจ
และความปรารถนาอยากหลุดพ้นอย่างแรงกล้าให้ดิฉัน

เมื่อดิฉันไปสวนโมกข์ครั้งสุดท้ายในช่วงวิสาขบูชาของปี
๒๕๔๔ (ปีที่ฟ้าผ่าลงมาบนเขาพุทธร่องในขณะที่กำลังทำพิธีของ
วันวิสาขบูชาอยู่) ได้พบสุภาพสตรีท่านหนึ่งที่กำลังรวบรวมงานเขียน
ของท่านอาจารย์พุทธทาสในส่วนที่ยังกระจัดกระจายอยู่ เธอมา
ถามดิฉันว่า นักศึกษาในยุคของดิฉันสามารถเข้าใจคำสอนของ
ท่านอาจารย์พุทธทาสได้อย่างไร เพราะหนุ่มสาวยุคนี้จะให้มาเข้า
ใจแม้เพียงเสี้ยวหนึ่งของสิ่งที่ท่านพูดในยุคนั้นก็ยากมากแล้ว
เพราะดิฉันเข้าใจในความสับสนและความทุกข์ของคนที่ยากเข้าใจ
พระพุทธรูปอย่างถึงแก่น แต่เข้าใจไม่ได้เพราะไม่เข้าใจพุท
ธรูป ความเป็นปัญญาชนของดิฉันจึงสามารถช่วยเหลือคนได้

โดยเอาพุทธพจน์มาพูดใหม่ เรียบเรียงใหม่ด้วยภาษาของคนร่วมสมัย พร้อมกับเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ที่คนยุคนี้สามารถเทียบเคียงได้ ซึ่งดิฉันได้ทำไว้มากพอสมควรในงานเขียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีมากกว่าภาษาไทย เพื่อบอกทางที่ชัดเจนให้คนถึงพระนิพพาน ฉะนั้น แนวทางของดิฉันจึงแตกต่างไปมาก ที่สำคัญคือดิฉันรู้ว่าตนเองกำลังพูดอะไร กำลังทำอะไร แม้ตระหนักดีว่าสิ่งที่ตนเองพูดออกมาเขียนออกมานั้นย่อมเสี่ยงต่อการถูกจับขึ้นเขียงและสับเป็นท่อน ๆ โดยเฉพาะในเมืองไทยที่มีนักปราชญ์ทางธรรมและมีผู้อ่านพระไตรปิฎกอย่างแตกฉานอยู่มากมาย แต่ดิฉันก็ยอมเสี่ยงเพื่อการช่วยเหลือคนแม่เพียงคนเดียวให้เห็นพระนิพพาน

นอกจากนั้น ดิฉันยังทราบอีกว่า ผู้รู้จริง หรือ ผู้เข้าถึงธรรมอย่างแท้จริงจะสนับสนุนดิฉันมากกว่าที่จะพูดให้คนสงสัยในตัวดิฉัน เพราะยุคสมัยนี้ไม่ได้เต็มไปด้วยคนหัวอ่อนอย่างครั้งพุทธกาลที่ยอมรับฟังพระบรมศาสดาอย่างว่าง่าย และดิฉันเองก็ไม่ได้อยู่ในสถานะของนักบวช คนจะยอมรับฟังความรู้ของดิฉันอย่างว่าง่ายก็ยิ่งยากขึ้นไปอีก เพราะอัตตาตัวตนของคนเราเป็นเรื่องขจัดยากมาก ฉะนั้น การพูดให้คนเสียศรัทธาในตัวดิฉันย่อมหมายถึงการขัดขวางผู้อื่นที่อาจมีโอกาเข้าถึงธรรมได้ในภายหลัง เพราะเขาสามารถเข้าใจคำพูดของดิฉันได้ ซึ่งดิฉันได้พูดไว้แล้วในบทนำของคู่มือชีวิตภาคกฎแห่งกรรม

อย่างไรก็ตาม แม้คำพูดของดิฉันจะแตกต่างจากพุทธพจน์ไปบ้าง แต่โครงสร้างหลักของความรู้ของดิฉันนั้นก็ยังคงเป็นเรื่องสติปัญญาอันสืบเป็นหนทางเอกที่จะพาคนให้เห็นสภาวะพระนิพพานอยู่นั่นเอง ไม่ได้แตกต่างจากที่พระบรมศาสดาได้ทรงพร่ำสอนเลย

ฉะนั้น ขอย้ำได้ท้วงติงดิฉันในเรื่องว่า ทำไมจึงพูดแตกต่างจากพุทธพจน์เลย เพราะถ้าดิฉันไม่ทำ ก็ไม่สามารถช่วยเหลือคนกลุ่มน้อยนิดกลุ่มหนึ่งที่ได้สร้างบารมีมากับดิฉัน หากคนเหล่านี้สามารถเข้าใจคำพูดง่าย ๆ ของดิฉันได้และนำไปปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเองแล้ว หากเขาไม่ได้อ่านพระไตรปิฎกเลย ก็ไม่ได้เป็นปัญหาอีกต่อไป

๔) การพูดสอนคนโดยอ้างอิงจากพระพุทธรูปนั้น แม้เป็นเรื่องถูกต้องและปลอดภัยเพราะไม่ได้พูดแตกต่างจากพระบรมศาสดาก็ตาม แต่นั่นก็ส่อให้เห็นถึงความที่ยังเข้าไม่ถึงธรรมอันสูงสุดของผู้ นั้น เพราะยังเข้าไม่ถึงธรรม จึงอิงธรรมไม่ได้ ต้องอิงพุทธรูปไป

ก่อน คนที่เข้าถึงธรรมแล้ว จะหาความปลอดภัยโดยการอิงสัจธรรมอันสูงสุดที่ตนเองเข้าถึงแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องอิงพุทธพจน์อีกต่อไป คนเหล่านี้ จะมีความห้าวหาญในธรรมที่ตนเองประกาศ

ดิฉันจำเรื่องราวที่อาจารย์เขมานันทะเล่าถึงวันที่ท่านกับหลวงพ่อเทียนกำลังรับประทานอาหารกันอยู่ หลวงพ่อเทียนถามอาจารย์เขมานันทะว่า

“สิ่งที่คนพูดเมื่อไม่กี่วันก่อนนะ ฟังแล้ว บางทีก็ยังไม่ลืมไปเลย ใช่หรือไม่”

อาจารย์เขมานันทะก็ตอบว่า “ใช่ครับ”

แล้วหลวงพ่อเทียนก็พูดด้วยท่าทางที่ดูดีนัยที่อาจารย์เขมานันทะไม่เคยประสบก่อนว่า

“แล้วสิ่งที่คนพูดมาสองพันกว่าปีแล้วนี้ คนยังไม่ลืมกันง่าย ๆ หรือ แล้วเอามาพูดกันอยู่ได้”

และแล้ว หลวงพ่อเทียนก็เหมือนกับกระแทกจานข้าว ลูกขึ้นแล้วเดินจากไป ดิฉันจำคำพูดที่ถูกเผงเลยไม่ได้ เรื่องนี้ดิฉันได้ฟังจากอาจารย์เขมานันทะด้วยหูตนเองเมื่อได้มีโอกาสมากราบเยี่ยมเยียนสนทนากับอาจารย์ และยังได้ฟังจากเทพธรรมะของอาจารย์เขมานันทะและอ่านจากหนังสือของท่านด้วย เพราะเป็นเหตุการณ์ที่กระทบถึงหัวใจของอาจารย์เขมานันทะมาก

สิ่งที่หลวงพ่อเทียนพูดและทำนั้น เหมือนกับจาบจ้วงพระบรมศาสดา แต่ไม่ใช่เช่นนั้นเลย นั่นเป็นการแสดงออกถึงความห้าวหาญในสัจธรรมอันสูงสุดที่หลวงพ่อได้เข้าถึงแล้วต่างหาก จึงสามารถทำเช่นนั้นได้ มิเช่นนั้นแล้ว พระชราที่มีพื้นฐานเป็นชาวนาจากชนบทจะไม่กล้าพูดและทำเช่นนั้นเด็ดขาด

ดิฉันพบหลวงพ่อเทียนครั้งแรกที่วัดชลประทานโดยการแนะนำของอาจารย์เขมานันทะ คงจะราวกลางปี ๒๕๑๘ หลวงพ่อเพิ่งมาจากเมืองเลย จึงยังคงถนัดพูดภาษาลาวอยู่ ท่านอ่านหนังสือไม่ออก เพิ่งมาหัดอ่าน หัดเขียนหนังสือและพูดภาษากลางในช่วงนั้นเอง แสวดกันว่าหลวงพ่อเทียนไม่ได้อ่านพระไตรปิฎกหรือแม้หนังสือธรรมะทั่วไปเลย ท่านคงจะเหมือนชาวพุทธอีกมากมายที่ฟังธรรมะแล้วก็นำมาปฏิบัติทันทีจนสามารถเห็นธรรมด้วยตนเอง หลวงพ่อเทียนจึงสามารถสอนวิธีการทำสมาธิโดยวิธีการยกมือของท่าน ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่เหมือนอาจารย์ท่านใดในยุคนั้นเลย เมื่อคนทำแล้ว หากมีจริตนิสัยที่ถูกต้องด้วย ก็สามารถบรรลุเป้าหมาย

คือ มีมรรค (มีสติอยู่ที่การยกมือ) กับมีผล (พบความสงบในใจ) ดิฉันก็ทำวิธีการของท่านอยู่หลายปีเช่นกัน

หลวงพ่อบอกเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนมากกว่าการเข้าถึงธรรม นั้นไม่จำเป็นต้องอ่านพระไตรปิฎกหรือหนังสือธรรมะมากมาย ใคร ๆ ก็สามารถเข้าถึงธรรมได้หากสามารถจับหลักเรื่องการฝึกสติให้อยู่กับฐานได้เท่านั้น นอกจากนั้น ผู้ที่บรรลุธรรมแล้ว เมื่อต้องการสอนคนให้รู้ตามนั้น จะไม่อ้างอิงพุทธพจน์มากนัก หรือไม่อ้างอิงเลยก็ได้ โดยเฉพาะคนที่ไม่ได้อ่านพระพุทฺธพจน์มาก่อน แต่สามารถสอนได้เพราะได้อิงอยู่กับธรรมที่ตนเองเห็นตำตาอยู่ และธรรมตัวนั้นเองจะคุ้มครองเจ้าของแห่งธรรมนั้นให้ปลอดภัยได้เสมอ จึงสามารถแสดงความห้าวหาญในธรรมได้เช่นนั้น

นี่เป็นความเด่นของครูบาอาจารย์ที่เข้าถึงธรรมแล้วอย่างแท้จริง ซึ่งทุกท่านจะพูดสอนคนเหมือนกันหมดว่า หากใครต้องการเข้าถึงธรรมอันสูงสุดแล้ว “อย่าเกาะแน่นอยู่กับพระธรรมคัมภีร์”

เป็นอันขาด พระเซ็นบางท่านถึงกับบอกให้เผาพระคัมภีร์เลยทีเดียว ซึ่งดิฉันเห็นว่า อาจจะต้องไปหน่อย พระพุทฺธพจน์นะไปเผาไม่ได้หรอก บาปมาก จำเป็นต้องรักษาไว้ให้ดี เพียงแต่ขอให้อ่านเท่านั้นว่า พระไตรปิฎกเป็นเพียงแผนที่บอกทางเพื่อให้คนรู้ว่า จะบรรลุเป้าหมายปลายทางของชีวิตอย่างไรเท่านั้น ฉะนั้น อ่านให้พอรู้เรื่อง เมื่อจับหลักได้แล้ว ต้องปล่อยวางหนังสือ และเริ่มออกเดินทางทันทีโดยวิธีการของสติปัฏฐานสี่ หรือ ทำวิปัสสนา นั้นเอง

เรื่องจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานเป็นเรื่องใหญ่ที่ซับซ้อนและเป็นเรื่องยาวมากที่ต้องพูดกันนาน นี่เป็นเนื้อหาของหนังสือคู่มือชีวิตภาควิปัสสนาซึ่งดิฉันก็ยังไม่เห็นหนทางทราบได้เลยว่าจะเขียนได้เมื่อไร เพราะไม่มีเวลาอันเป็นสัดส่วนที่ยาวพอ การเขียนหนังสือเล่มนี้ จำเป็นต้องมีการปลีกตัวและเขียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งดิฉันยังทำไม่ได้ในทุกวันนี้ เพราะยังมีภาระของแม่บ้านที่ต้องทำงานจุกจิก จิปาถะอยู่ อย่างไรก็ตาม ดิฉันจะพยายามตอบข้อข้องใจของคำถามที่ว่า จิตตานุปัสสนา เป็นเรื่องการดูความคิด ไข้หรือไม่ ฉะนั้น ขอเวลาดิฉันอีกสักสองหรือสามอาทิตย์ ดิฉันจะเขียนส่งมาให้คุณได้อ่านกัน

ดิฉันหวังว่า สิ่งทีพูดในวันนี้สามารถตอบข้อข้องใจของท่าน
ผู้ท้วงติงดิฉันมา พร้อมกับคนอื่น ๆ ที่อาจจะสงสัยความรู้ทางธรรม
ของดิฉัน

ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน
วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2547
เบอร์มิงแฮม อังกฤษ